

Preventie

Gebruikersnamen

langdurige zorg
zorg voor jeugd
wmo
arbeidsparticipatie
passend onderwijs

DENKBEELDEN SAMENGEVAT

✦
Alle burgers participeren,
actief en naar vermogen

✦
Brede preventieaanpak – sociaal,
gezondheid, inkomen – als wapen tegen
stijgende zorgkosten

✦
Voorkomen van multi-problemen; aanpak
integraal en nooit door en binnen één sector

✦
Sociale wijkteams zijn
multidisciplinair

✦
Generalistische professionals treden met
mandaat en signalerend op. Zonder
ingewikkelde
indicatieprocedures

✦
Eén gezin, één burger, één arrangement

✦
Gemeenten en zorgverzekeraars
creëren randvoorwaarden voor
multidisciplinaire aanpak en versterking van
sociale netwerken

Preventie

Brede preventie en actieve participatie. Dat is kort en krachtig de formule voor duurzame zorg, hulp, opvang en zelfstandigheid tegen betaalbare kosten. Nederland renoveert de publieke sector. Oplopende zorgkosten veroorzaken onrust over 's lands meerjarenbegroting. En voor veel burgers is onze samenleving lastig te begrijpen. Er mee om te gaan en zichzelf daarin staande te houden. Mensen lopen gemakkelijk vast op meerdere terreinen tegelijk. Door hun gedrag, met wonen, gezondheid, relaties, onderwijs, werk en/of inkomen. Gevoelens van onmacht bestaan over de aanpak van complexe vraagstukken van burgers. Vooral ook omdat de publieke sector in eigen werelden is georganiseerd. En problemen oplost binnen de reikwijdte van de eigen koker. Dat kan in de toekomst anders. Door ruimte te creëren voor nieuwe vormen van samenwerking. Sectorale belangen te doorbreken via vernieuwende financieringswijzen. En vooral burgers en professionals achter het stuur te zetten. Dit alles moet worden vertaald in stimulerende wetgeving, financierings- en verantwoordingswijzen. Opdat het alle burgers een verantwoorde en waardige plek aanreikt om actief te participeren. En bij te dragen naar vermogen. Dat is het adagium. Hoe dat kan? Door het voeren van preventief beleid. Op alle fronten.

In eigen kracht staan. Met maximale invloed op het eigen bestaan. Dat willen burgers, vrijwilligers en professionals. Samenwerken versterkt!

'De kern van sociaal werk ligt eerder in sociaal functioneren dan in therapeutiseren en emanciperen; eerder in begeleiden dan in behandelen, eerder in leefbaarheid dan in heelbaarheid, in verbindingen eerder dan in verrichtingen, in ongelijke behandeling eerder dan gelijke behandeling. Dit past in het streven om van tweede lijn naar frontlinie te gaan en van professional naar burger.'

PROF. DR. HANS VAN EWJK

Amsterdam

Thuis in het Huis van de Buurt

'Een potje schaak, een praatje of een vergadering. Zeker drie keer per week kom ik in het Huis van de Buurt,' zegt de 81-jarige buurtbewoner Frits. 'En ik ben niet de enige hoor, ik zie veel bekende gezichten. Het is prettig om te weten met wie ik deze buurt deel. De vrijwilligers van de Ouderen Adviesraad, waarvan ik voorzitter ben, zetten zich in voor senioren in de wijk. We organiseren in het Huis van de Buurt allerlei activiteiten. Soms een middag klaverjassen, dan weer een lezing over Alzheimer. Zo houden we elkaar en onszelf wel bezig.'

Huizen van de Buurt:

- voorzien in buurtrestaurants, wijkposten voor ouderen, activiteitencentra en multiculturele ontmoetingscentra
- deuren van de huiskamers staan ook open voor burgers met een beperking, psychische problemen, mantelzorgers en andere vrijwilligers en alle burgers uit de buurt
- voorheen: financiering uit bronnen als AWBZ en Gemeentefonds
- nu: financiering binnen de voorwaarden van de Wmo

Preventie

En werkt opwekkend voor het individue en het collectief. Eigen kracht is de brandstof voor medeverantwoordelijkheid. En actief meedoen versterkt het gevoel van eigen kracht. Meedoen geeft energie. Het mobiliseren van actief burgerschap en participatie is een essentieel onderdeel van het sociaal domein. Nu en in de toekomst. Wie het nodig heeft kan rekenen op ondersteuning, hulp, zorg of opvang. Geen misverstand daarover! Wie kán bijdragen, doet dat ook. De kracht van de omgeving, het netwerk, moet doeltreffend ondersteund. Door professionals van maatschappelijke organisaties, overheden en bedrijfsleven. Ervaring en energie bundelen. Met focus op het beantwoorden van complexe vraagstukken van burgers. Integraal wel te verstaan! Recent opgerichte sociale wijkteams, teams voor basiszorg, multifocale of lokale frontlijn-, kracht-, of interventieteams bedienen inmiddels grote groepen burgers. Ze zijn de bruggehoofden van de publieke sector. Multidisciplinair samengesteld vormen ze het hart van de aanpak. De teams zijn de schakel tussen burgers en specialisten. Ze begeleiden, interveniëren en ondersteunen ieders individuele en gezamenlijke verantwoordelijkheid.

Frontlinieprofessionals in positie. In buurten en wijken beschikbaar. Méér dan we nu gewend zijn. Deze beroepskrachten zitten soms achter hun bureau maar werken meestal op straat, in buurtcentra of andere collectieve accommodaties. Bij hen binnenlopen volstaat. En ze komen ook bij mensen thuis. Voeren er keukentafelgesprekken of stellen op een andere manier een diagnose. Ze verhelderen ingewikkelde en achterliggende vragen en ieders eigen mogelijk-

'Inzetten op preventie moet om het toekomstig stelsel überhaupt betaalbaar te houden. Een verplaatsingsoperatie van de tweedelijnsvoorzieningen naar het lokale veld is dan ook geen optie.'

RIEN MEIJERINK,
RAAD VOOR VOLKSGEZONDHEID & ZORG

BEKOSTIGEN EN AFREKENEN

- +
- Ontkokerde financiering: hét fundament voor succesvol, doelmatig en effectief samenwerken
- +
- Bundeling geldstromen collectieve pakket: één (tijdelijke) uitkering brede sociale domein in Gemeentefonds
- +
- Compensatiebeginsel basisprincipe bekostiging lokaal georganiseerde publieke sector
- +
- Keuzevrijheid voor cliënten en stimuleren duurzame onderlinge verbanden zijn richtsnoer
- +
- Bekostiging moet lokaal ruimte bieden voor maatwerk, bevordert samenwerking en beloont bereikte (team) resultaten
- +
- Start VIP-fonds: Voor Innovatie en Preventie in het sociaal domein
- +
- Harmonisatie van regelgeving, definities, doelstellingen en verantwoording voor uitvoeringsorganisaties

Preventie

heden. Pakken signalen op. En maken een plan voor het hele huishouden. Iedereen krijgt aandacht. Alle problemen aangepakt. Stap voor stap geordend. Zonder ingewikkelde indicatietrajecten. De basisprincipes zijn preventie, zelfmanagement, zorgcoördinatie in één hand én eigenaarschap van het totaalresultaat. Sociale wijkteams zijn in de lokale gemeenschap geworteld. Specialist in zorg, financiën, opvang of wonen haken aan. Hun expertise wordt ingevlogen om onderdelen van problemen op te lossen. Niet het medische probleem staat centraal. Wel het welzijn en de zelfstandigheid van betrokkenen. Voor vrijwilligers en mantelzorgers is het

'Het nieuwe stelsel vraagt meer eigen kracht en doet een groter beroep op het sociaal netwerk. Dat gaat echter niet vanzelf. Kwetsbare burgers hebben daarbij professionele en onafhankelijke ondersteuning nodig. Een investering die zichzelf ruimschoots terugverdient'.

JAN DE VRIES, DIRECTEUR MEE NEDERLAND

belangrijk dat hun activiteiten passen binnen hun dagelijks leven. Financieel mogen ze er niet op achteruit gaan. Ook dat moet georganiseerd en gesteund.

Gemeenten en zorgverzekeraars werken samen. Zij ontvouwen breed preventief beleid. En staan garant voor heldere doelstellingen, regels en financiering. En gemeenten ook voor democratische verantwoording. Zij laten de verantwoordelijkheid bij professionals en hun maatschappelijke organisaties, die de lokale sociale infrastructuur vormgeven. De Wmo verplicht gemeenten om vastgestelde beperkingen van burgers te compenseren. Het compensatiebeginsel.

'De gerichtheid op eigen kracht en zelfredzaamheid heeft als onbedoeld neveneffect dat mensen geen steun (durven) vragen aan anderen.'

LILIAN LINDERS,
ASSOCIATE LECTOR FONTYS HOGESCHOOL

Almere

Jongeren leren werken in de wijk

'Ik heb de afgelopen jaren door heel Nederland gezwoven,' vertelt de 21-jarige Cheraina, deelnemster aan Learn2work. 'Ik sliep overal en nergens. Of helemaal niet. Soms logeerde ik bij mijn tante of oma, vaak bij vriendjes. Natuurlijk wilde ik op kamers. Maar dan heb je geld nodig. Via mijn tante kwam ik bij Learn2work terecht. Dat is iets heel anders, zei ze. Maar ik ging omdat het móést. Om een uitkering te krijgen. Ik moest ontdekken wat wel en niet bij me past. Mijn goede en slechte kanten. Ik ging niet goed met mensen om. Vond het moeilijk om hulp te vragen. Nu ben ik eindelijk op de goede weg!'

Learn2Work:

- organiseert activiteiten in de wijk
- leidt meer jongeren naar werk dan een regulier re-integratietraject
- is goedkoper dan een regulier re-integratietraject (de kosten liggen per jongere tussen de €4.500 en €7.000)
- resultaten zijn vergelijkbaar met de resultaten van andere leerwerkprojecten
- uit evaluaties blijkt dat leerwerkprojecten niet alleen leiden tot meer kans op een baan, maar ook tot een hoger opleidingsniveau, een betere gezondheid en minder criminaliteit
- de wijk heeft baat bij de vele activiteiten die Learn2work organiseert

Preventie

Andoog daaraan zou dit financieringsbeginsel ook moeten gelden voor de toekomstige gemeentelijke verantwoordelijkheid. Voor langdurige zorg, begeleiding, huishoudelijke hulp, jeugdzorg en waar mogelijk voor de sociale zekerheid. Dan kunnen gemeenten bepaalde voorzieningen collectief aanbieden. Sluiten deze niet aan bij mogelijkheden of behoeften van de burger, dan treffen gemeenten een individuele voorziening. Noodzakelijke informatie uit wijkscans biedt gemeenten kennis en inzicht over causale verbanden, onderlinge beïnvloeding en mogelijke versterking van risico's van opvoedings-, sociale en gezondheidsproblemen. Systematische evaluatie en periodieke bijstelling van een gemeentelijk integraal preventieplan borgen essentiële verbandingen tussen afzonderlijke beleidsplannen voor Wmo, (langdurige) zorg (voor jeugd), arbeidsparticipatie en passend onderwijs. Inclusief harmonisatie van inspraak, klachtrecht en kwaliteitszorg.

Het gaat niet vanzelf. Buurtorganisaties, non-profitorganisaties, bedrijfsleven, vrijwilligersorganisaties, digitale gemeenschappen, jongeren-ouderen- sport- vrouwenorganisaties, Centra voor Jeugd & Gezin, consultatiebureaus, welzijnsorganisaties, zorginstellingen, woningbouwcorporaties, gezondheidscentra en hun professionals, culturele en religieuze groepen, mantelzorgers, hele families, clubs, verenigingen, actieve burgers en hun initiatieven. Oftewel de civil society. Ze moeten handen ineenslaan. Zich hergroeperen. Heroriënteren. En zich in verbanden zo lokaal en toegankelijk mogelijk organiseren. Ruimte bieden aan alle burgers. En hen verantwoordelijkheid laten

'Een blauwdruk voor hoe de wijkteams te werk moeten gaan hebben we niet. Wél sturen we als gemeente op resultaten en effecten.'

**CORRIE NOOM, WETHOUDER ZAANDSTAD
MAATSCHAPPELIJKE ONDERSTEUNING, WELZIJN,
JEUGD & ONDERWIJS**

START VIP-FONDS: VOOR INNOVATIE EN PREVENTIE IN HET SOCIAAL DOMEIN

+
Vroegtijdig signaleren,
handelen en ingrijpen

+
Structureel voorkomen van
ontwrichtende situaties

+
VIP-fonds deelt prikkels uit en honoreert
unieke bundeling van lokale krachten

+
Gemeente en verzekeraar stellen
gezamenlijk plannen op; uitvoering
en vrijwilligersvertegenwoordiging
doen altijd mee

+
Veelbelovende lokale preventieplannen
zijn het resultaat

+
Maximaal 5% van AWBZ-middelen
wordt in fonds gestort, waaruit
gemeenten en verzekeraars gezamen-
lijke preventieplannen financieren

+
Doelgroepen van het fonds zijn burgers
waarop transitie betrekking hebben

Preventie

dragen voor het eigen leven en hun leefomgeving. Voor zover dat binnen vermogens ligt! Noem het co-creatie. Overheden moeten deze vernieuwde oriëntatie en samenwerking stevig faciliteren. Opdat verbluffende, onverwacht nieuwe contouren van laagdrempelige hulp, zorg en opvang ontstaan. Niet van de ene op de andere dag. Wel stap voor stap. Eerst in robuuste vormen. Ontwerpen ontstaan op de werkvloer, in de buurt, in het wijkteam en aan de keukentafel. Ze verspreiden zich door hun succes en de structurele ondersteuning ervan. Dat ze sporen van doorgesloten individualisme doorbreken, is mooi meegenomen.

Er is koudwatervrees. Want Nederland is gewend geraakt aan een warm bad. Het gaat nu over ombouwen van – in de heersende opinie – verworven rechten. Maar gewoonten bepalen gedrag. En de vertrouwde gang naar onnodig dure voorzieningen en professionals ligt voor de hand. Daarvan loskomen is noodzakelijk. Maar ingewikkeld. Het is immers gemakkelijker en anoniemer dan een beroep doen op vrienden, familie, burens en goede kennissen. In de vernieuwde verzorgingsstaat zullen participatie, preventie, eigen kracht en samenredzaamheid magnetisch en stimulerend werken voor burgers. Dat behoeft continue aanmoediging en ondersteuning. Langs deze weg biedt het opbouwen van een participatiesamenleving veel energie, optimisme, geloof en hoop voor de toekomst. Wachtwoorden mogen doorgaans niet gedeeld. Deze wel. Want voorkomen blijft altijd beter dan genezen!

‘Ga altijd uit van waarden, mogelijkheden en groei van mensen. En beschouw mensen onder alle omstandigheden als volwaardig. Want daarmee is er vooral aandacht voor dat wat gezond is in mensen, juist ook als zij vanwege ziekte en beperking kwetsbaar zijn. Dat vind ik de echte betekenis van preventie.’

**YVONNE VAN GILSE, DIRECTEUR LOC,
ZEGGENSCHAP IN ZORG**

Utrecht

Buurteam zet daklozen weer op de rails

Paul is 62. Stellingbouwer van beroep. Tenminste, dat wás hij. Tot 2010. Sindsdien is hij werkloos. Hij kwam niet in aanmerking voor de tijdelijke deeltijd-WW. En dat is in het geval van Paul grote pech! Schulden stapelen zich op. Agnes, zijn vrouw, zette hem begin 2011 na ruim dertig jaar huwelijk het huis uit. Zo kwam Paul op straat. Het Utrechtse buurtteam Krachtig Overvecht reikt een helpende hand en biedt onderdak. Dit multidisciplinaire team regelt via de woningbouwcorporatie een driekamerflat. Inmiddels woont Paul er al zeven maanden. De welzijnswerker onderhoudt het structurele contact met Paul. Hij voorkomt dat Pauls alcoholproblemen onbeheersbaar worden. Ook zet hij schulphulpverlening in gang. Het tekentalent van Paul blijkt een inspiratiebron voor medebewoners. Daarom organiseert Paul tegenwoordig creatieve activiteiten. En heeft hij weer zin in het leven!

Het buurtteam:

- welzijnswerk, schuldhulpverlening, verslavingszorg, daklozenopvang en woningbouwcorporatie, werken samen in een multidisciplinair team
- één gezin, één burger, één arrangement: dus niet alleen aandacht voor de alcoholproblemen van Paul, maar ook voor zijn schulden én de verwickelingen met zijn vrouw
- de welzijnsorganisatie ondersteunt bewoners vanuit de gemeenschappelijke ruimte van het appartementencomplex met activiteiten en voorziet in 'waakvlamfunctie'. Welzijnswerkers zijn namens krachtteam oren en ogen in de wijk
- een werk-, opleidings-, of vrijwilligerstraject is altijd deel van het eindresultaat

Onthoud wachtwoord

'Samenwerken en vertrouwen. Daar draait het om de komende tijd, als we willen dat de slotsom van alle huidige vernieuwingen positief uitpakt voor het welzijn van burgers.'

MARIJKE VOS, VOORZITTER MOGROEP

Matiebaan 71H
3581 CG Utrecht
www.mogroep.nl

T 030 721 07 21
F 030 721 07 49
info@mogroep.nl

Wachtwoord: Preventie is een uitgave van de MOgroep, brancheorganisatie voor Welzijn & Maatschappelijke Dienstverlening

blijf ingelogd: www.mogroep.nl
commentaar en suggesties: info@mogroep.nl

April 2013